

אם בן קדשו שמונים לחמים — כולי עלמא לא פליגי דלא קדשו כלל, כי אי אפשר שיקדשו לקרבן יותר מארבעים לחמים;

כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן, היכא שהפריש שמונים חלות בפתמא.

מר [חזקיה] סבר: שאנו מפרשים דברי המפריש, שרק ארבעים לחמים יהיו קדושים, והלחמים הנוספים — לאחריות קא מכויין.

ועל תנאי אייתינהו, שנתכוון שיקדשו ארבעים החלות נוספות רק אם יאבדו או יטמאו ארבעים החלות הראשונות. ואם לאו לא יקדשו, והרי זה כאומר "יקדשו ארבעים מתוך שמונים".

ומר רבי יוחנן סבר: שהסיבה שהפריש]ב- שמונים כי לקרבן גדול קא מכויין, ורוצה שכל השמונים יהיו קדושים. וזה אי אפשר. וארבעים מתוכם נמי לא קדושים משום שכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו.

וכיון שכן, לא תיקשי לרבה מדברי חזקיה, כיון שלא קידש אלא ארבעים מתוך שמונים. והרי זה דומה למי שאמר "ליקנו לי בארבע אמות מגו שמונה", שנתבאר לעיל שקנה שביתה.

אמר אביי: על דברי רב, שהאומר שביתתי תחת האילן, ולא סיים והגדיר במדויק היכן קנה לו שביתה ארבע אמות תחת האילן, לא קנה שביתה תחת האילן [וכביאורו של רבה בדברי רב, שהוא משום דלא מסיים אתריה]:

לא שנו שלא קנה כלל, אלא באילן שהמקום שתחתיו הוא לפחות שתיים עשרה אמה, הואיל ואין מקום שביתתו ניכר כלל. כי אנחנו מחלקים את השטח לארבע אמות

עוד פרכינן לרבה שאמר "כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו":

והרי ארבעים הלחמים שמביאים עם קרבן תודה [שדינם: שהם מתקדשים בקדושת לחמי תודה, כששוחט עליהן את התודה עצמה] דליתה בטעות, שאם הפריש ארבעים לחמים ושכח שהפרישם והפריש שוב ארבעים לחמים, אינם קדושים, שהרי הקדש בטעות אינו הקדש [רש"י].

וליתה נמי בזה אחר זה שאם הפריש ארבעים לחמים ושחט את הקרבן עליהם וחזר והפריש ארבעים אחרות לא קדושות.

ואפילו הכי איתמר: תודה שנשחטה על שמונים חלות, שהפריש שמונים חלות לקרבן במקום ארבעים,

חזקיה אמר: קדשו עלה [על התודה, על ידי השחיטה] ארבעים מתוך שמונים.

ורבי יוחנן אמר לא קדשו עלה ארבעים מתוך שמונים.

ומבואר מדברי חזקיה [שהלכה כמותו, רשב"א], שקדושות ארבעים מתוך שמונים, אף על גב שלחמי תודה אינם קדושות בזה אחר זה!?

ומשנינן: הא איתמר עלה דההיא ברייתא שנחלקו בה חזקיה ורבי יוחנן:

אמר רבי זירא [במסורת הש"ס הגיה על פי קידושין: רבי יהושע בן לוי]: הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים לחמים מתוך שמונים — דקדשי ארבעים, כמו שאמר.

ואם אמר לא יקדשו ארבעים הלחמים אלא

מרכזיות, ולארבע אמות חיצוניות, מכל צד, מסביב.

לאבני להיחשב כאילו היה מקצת מקום שביתתו ניכר].

ונמצא שאנו מסופקים אם מקום השביתה הוא בארבע אמות שמרכז או בארבע אמות החיצוניות שמכל צד מסביב, ולכן אינו קונה שביתה כלל.

שהרי אם קנה שביתה בארבע אמות המזרחיות, מעורבת באמות האמצעיות חצי אמה מארבע האמות המזרחיות, וכן אם קנה שביתה בארבע אמות המערביות.

אבל באילן שאין תחתיו שתיים עשרה אמה, קנה שביתה תחת האילן, אף שלא סיים את מקומו. לפי שהרי **מקצת ביתו** [מקום שביתתו] **ניכר**.

וכל שכן אם קנה שביתה בארבע האמות שבעיקרו של אילן.

שהרי כל הקונה שביתה תחת האילן בלי לסיים את המקום תחת האילן, יכולים אנו לחלק את מקומו של האילן לארבע אמות במרכז האילן, ולארבע אמות חיצוניות, מכל צד.

וכיון שמקצת מקום שביתתו ניכר, די בכך כדי להיחשב כאילו סיים והגדיר מקום שביתתו.

ומיהו, הואיל וסוף סוף אין ידוע היכן מקום שביתתו, הרי זה כחמר גמל.

ואם אין בקוטר העיגול מסביב האילן שתיים עשרה אמות, הרי יש לנו לומר כי ממה נפשך, מקצת ממקום השביתה של ארבע האמות נקבע בודאות בתוך ארבע האמות שבמרכז האילן.

מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע: ממאי דבארבעי אמות מצינתא קמסיים את מקום שביתתו?

שאם אכן מקום השביתה נקבע בארבע אמות שבמרכז, הרי כל "ביתו" מצוי במרכז.

דלמא בארבעי אמות החיצוניות דהאי גיסא שלצד זה, ודילמא בארבעי אמות החיצוניות דהאי גיסא של הצד שכנגד קמסיים את מקום שביתתו.

ואם נקבע מקום שביתתו בארבע אמות החיצוניות, הרי ברור שחלק מארבע האמות החיצוניות נכלל גם בתוך השטח של ארבע האמות שבמרכז, שהרי לאחר שנוריד את ארבע האמות שבמרכז, לא ישארו לכל צד ארבע אמות שלימות, כי בסך הכל יש פחות משתיים עשרה אמות.

והיינו, מניין לך שמקום שביתתו היא בארבע האמות האמצעיות של האילן?

נמצא, שעל כרחך מקצת מארבע אמות האמצעיות הן מתוך מקום שביתתו [ודי בזה

והרי יתכן שהוא בארבע האמות שמצד זה של האילן, וגם יתכן שהוא בארבע האמות שמצידו האחר של האילן!]

ולכן אין גם להחשיב את מחצית האמה הנמצאת במרכז [במקום שאינו מסוים!] מכח ה"ממה נפשך", כאילו מקצת ביתו ניכר בארבע האמות המרכזיות!

בסיפא], הרי אף שהמקום יותר מארבע אמות הוא נידון כולו כארבע אמות, וקנה שביתה, שאינו צריך לסיים ולהגדיר מקום שביתתו, לפי שהמקום כולו הוא מקום שביתתו, ולפיכך: **מהלך עד שמגיע לאותו מקום.**

הגיע לאותו מקום, מהלך את כולו גם אם הוא יותר מארבע אמות, והוצה לו אלפים אמה, שכך הוא דינו של תחום שבת שמתחילין למדוד מגבול מקום שביתתו.

במה דברים אמורים [שמהלך את כל מקום שביתתו אף אם הוא יותר מארבע אמות], בקונה את שביתתו **במקום המסוים** [מיוחד וחלוק מסביבותיו].

כגון ששבת בתל שהוא גבוה עשרה טפחים ורחבו הוא מארבע אמות ועד בית סאתים, דחשיב כאילו הוא שובת במקום מוקף מחיצות [כיון שהמקום גבוה עשרה טפחים ואמרינן "גוד אסיק מחיצתא"; ואם הוא יותר מבית סאתים דינו, מדרבנן, כאינו מוקף מחיצות, כיון שמחיצות אלו לא נעשו לצורך דירה בתוכם].

וכן אם מקום שביתתו הוא בבקעה שהיא עמוקה עשרה טפחים, ושטחה הוא מארבע אמות ועד בית סאתים, כיון שהבקעה מוקפת מחיצות חשבינן לכל הבקעה כמקומו של השוכת.

אבל אם קנה שביתה במקום שאין מסוים [שאינן לו מחיצות; או אף אם יש לו מחיצות אלא שהמקום גדול יותר מבית סאתים], **אין לו אלא ארבע אמות** שבהם מותר להלך, חוץ מהאלפיים אמה, ומשם מותר לו ללכת לכל רוח עד אלפיים אמה [וכגון שסיים

אלא, אמר רב הונא בריה דרב יהושע: אם "מקצת ביתו ניכר" בהדיא, שפיר קנה שביתה אף שאין "כל ביתו" ניכר.

ולפיכך: **לא שנו אלא באילן שתחתיו לפחות שמונה אמות,** דאיכא לספוקי איזה ארבע אמות קנה, ואפילו מקצת ביתו אינו ניכר.

אבל באילן שתחתיו שבע אמות — הרי מקצת ביתו ניכר, שהרי האמה האמצעית היא וודאי מקום שביתתו, בין אם קנה ארבע המזרחיות ובין אם ארבע המערביות.

ודי בזה שמקצת מקומו ניכר להיחשב כאילו סיים מקום שביתתו.

והשתא הדרינן לפלוגתייהו דרב ושמואל בתחילת הסוגיא:

תניא כוותיה דרב שכשאינו מסיים מקום שביתתו, לא קנה שביתה תחת האילן, ואף במקום שהוא עומד אין לו שביתה ולא יזוז ממקומו; **תניא כוותיה דשמואל** שקונה שביתה אף שלא סיים מקומו.

תניא כוותיה דרב:

מי שבא בדרך בערב שבת וחשכה לו, והיה מכיר אילן או גדר הנמצאים במרחק של פחות מאלפים אמה ממנו, ואמר: שביתתי תחתיו של האילן או הגדר — לא אמר כלום ולא יהלך אפילו לתחתיו של אילן, כיון שלא סיים תחת האילן ארבע אמות למקום שביתתו [וכרב, שאין לו שביתה כלל].

אבל אם אמר: שביתתי במקום פלוני שהוא מוקף מחיצות [וכפי שמבאר הברייתא

ציור מס' 7

בתוך אותו מקום ארבע אמות למקום שביתתו, וכדמפרש הברייתא ואזיל].

היו שנים באים בדרך, ורוצים לקנות שביתה בסוף אלפיים ממקום רגליהם, והיה אחד מהם מכיר אילן או גדר בין מקומו לביתו שיוכל לקנות בו שביתה, ואחד שאינו מכיר.

זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר, ואומר לו שביתתי עמך [רש"י לקמן].

והמכיר אומר: שביתתי במקום פלוני, ובוזה נקנה מקום השביתה גם לזה שאינו מכיר.

במה דברים אמורים [שבמקום שאינו מוקף מחיצות קנה שביתה, ומהלך עד לאותו מקום, ומשם ואילך יש לו אלפיים אמה לכל רוח] — כשסיים ארבע אמות שקבע. וכגון שאמר ליד אבן פלונית.

אבל אם לא סיים ארבע אמות שקבע למקום שביתתו — הרי זה לא יזוז ממקומו [מארבע אמותיו שהם מקומו]. כיון שבמקום שעומד עתה לא רצה לקנות שביתה, ובמקום שרצה לקנות נמי לא קנה, כיון שלא סיים.

ומדקתני בברייתא "ולא יזוז ממקומו" מוכח כדעת רב. דאילו לשמואל הרי קנה שביתה אף אם לא סיים מקום שביתתו, ולמה לא יזוז ממקומו.

[כן פירש רש"י; ולכאורה גם מרישא דברייתא מוכח כדעת רב, שהרי משמע שאם אינו מקום מסוים אינו מהלך עד שמגיע לאותו מקום].

ותמהינן: לימא תיהוי הך ברייתא תיובתיה דשמואל?!

ומשנינן: אמר לך שמואל: הכא במאי עסקינן: כגון דאיכא ממקום רגליו ועד עיקרו [גזעו] של אילן מרחק של תרי אלפי וארבע גרמידי [אמות], שזה המרחק הגדול ביותר שמותר ללכת בשבת, ארבע אמות של מקומו ואלפיים של התחום], ונוף האילן מתפשט לכל הצדדים.

וכיון שלא סיים באיזה מקום רוצה לשבות תחת האילן אסור לזוז ממקומו אף לשמואל, כיון דאי מוקמית ליה למקום שביתתו באידיך גיסא דאילן [שאם קנה שביתה בצד השני של האילן הרחוק ממקום רגליו] קם ליה המקום שנמצא בו כעת לבר חוץ מתחומיה.

וכיון דחיישינן להכי [שהרי ספק הוא לנו היכן קנה שביתה לדעת שמואל], אמרינן: אי סיים ארבע אמות הנמצאים בתוך שיעור זה מצי אזיל [יכול לילך] ממקומו עד מקום שביתתו שתחת האילן, ואי לא סיים איזה ארבע אמות לא מצי אזיל [אינו יכול לילך] כלל, ולא יזוז ממקומו, כיון שאפשר שהוא עומד חוץ לתחומו, ואסור לזוז מארבע אמותיו. [ראה ציור בעמוד הקודם]

תניא כוותיה דשמואל שקונה שביתה גם אם אין מקום שביתתו ברורה ומוגדרת:

דתניא: טעה, ועירב לשתי רוחות, שהניח עירוב אחד לדרום ביתו ועירוב שני לצפון ביתו, לפי שכמדומה היה שהדין הוא כן שמערבין ומתירים לו ללכת לשתי רוחות.

או שאמר לעבדיו צאו וערבו לי ולא אמר להם לאיזה צד. ואחד מעבדיו עירב עליו והניח את העירוב לצפון ביתו, ואחד עירב עליו והניח את העירוב לדרום ביתו.

נמצא, שספק הוא לו אם קנה שביתה בצפון או בדרום.

ולפיכך: מהלך לצד צפון של ביתו רק כשיעור שמתיר לו עירובו של דרום ביתו, כיון שאפשר שבדרום קנה לו שביתה.

וכן מהלך לדרום ביתו רק כשיעור שמתיר לו עירובו של צפון ביתו, כיון שאפשר שבצפון הוא שקנה לו שביתה.

ואם מיצעו עבדיו עליו [בשבילן] את התחום, שהניחו את העירוב של צפון במרחק של אלפיים אמה מביתו, וכן את העירוב של צד דרום אלפיים אמה מביתו, ונמצא ביתו ממוצע בין שני התחומים — לא יזוז ממקומו [מביתו] מספק.

לצד דרום אסור לו ללכת כי שמא קנה עירובו שבצד צפון וביתו הוא סוף תחומו שמן הצפון, וכן לצד צפון אסור לו ללכת, כי שמא קנה עירובו שבצד דרום וביתו הוא סוף תחומו שמן הדרום.

ומרישא דברייתא זו מוכח כדעת שמואל, שהקונה עירוב ולא סיים את מקומו קנה מספק.

שהרי לדעת רב, כיון שאין ידוע היכן מקום שביתתו לא קנה כלל שביתה במקום שהונחו העירובין, ובביתו נמי אין לו שביתה, כיון שעקר דעתו ולבו מביתו, ואף אם אין ביתו ממוצע בין התחומין אסור לו לזוז ממקומו.

ומקשינן: לימא תיהוי ברייתא זו תיוביה דרב?!

ומשנינן: רב — תנא הוא, ויש בכוחו

לחלוק גם על תנאים, ופליג על תנא דברייתא זו.

שנינו במשנה: אמר שביתתי בעיקרו, מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה ומעיקרו לביתו אלפים אמה, נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה.

אמר רבא: הא דקתני במתניתין דהיכא א-א-א סיים מקום ואמר שביתתי בעיקרו של אילן קנה, הוא דוקא היכא דכי הוה שאם היה רחיט [רץ] לעיקרו של אילן מיד אחרי שאמר שקונה שביתה הוה מטי [מגיע] להתם קודם כניסת השבת, ולכן חשבינן ליה כאילו נמצא תחת האילן ומערב ברגליו, אבל אם היה רחוק כל כך שאף אם היה רץ לא היה מגיע קודם חשיכה לא קנה. [ראה ציור בעמוד הבא]

אמר ליה אביי: והא, מי שבא בדרך ו"חשכה לו" קתני במתניתין, דמשמע דהכי קאמר: כיון שחשכה לו ואינו יכול להגיע לעיקרו של אילן ולערב ברגליו, לכן מערב הוא בדיבור.

והרי קתני דקנה היכא שאמר בעיקרו של אילן?!

ומשנינן: הא דאמרה מתניתין "חשכה לו", אינו ליתן טעם למה אינו מערב ברגליו, אלא ליתן טעם למה צריך הוא לערב.

והכי קאמר: כיון שחשכה לו שבת ואינו יכול להגיע לביתו קודם חשיכה, לפיכך צריך הוא לערב.

אבל לעיקרו של אילן מצי אזיל, ולכן קנה שם שביתה.

איכא דאמרי: אמר רבא: לעולם הא